

Právní úprava znalecké činnosti

22. 11. 2014

PROGRAM PŘEDNÁŠKY

- Prameny právní úpravy znalecké činnosti
- Základní vymezení znalecké činnosti a znaleckého posudku
- Vznik práva vykonávat znaleckou činnost
- Pozastavení práva vykonávat činnost znalce
- Zánik práva vykonávat znaleckou činnost
- Povinnosti znalců
- Odpovědnost znalců
- Práva znalce
- Odměňování znalecké činnosti a náhrada nákladů za podání znaleckého posudku
- Znalecký posudek
- Znalecké ústavy

PRAMENY

- na výše uvedené otázky se vztahují zejm. následující právní a vnitřní předpisy:
 - **zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících**, ve znění pozdějších předpisů
 - **vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících**, ve znění pozdějších předpisů
 - **zákon č. 500/2004 Sb., správní řád**, ve znění pozdějších předpisů
 - **zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích**, ve znění pozdějších předpisů
 - **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů
 - **zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)**, ve znění pozdějších předpisů
 - **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, v platném znění

- zákon č. 99/1963., **občanský soudní řád**, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (**kontrolní řád**)
- **instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR** ze dne 30. 4. 2012, č. j. 90/2012-OSD-ZN, **o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků**, a o některých dalších otázkách

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ ZNALECKÉ ČINNOSTI

1. Znalecká činnost, subjekty vykonávající znaleckou činnost a znalecký posudek

- v ČR je znalecká činnost **regulovanou činností**
- znaleckou činnost podle zákona o znalcích a tlumočnících mohou tedy vykonávat (§ 2 ZnalZ):
 - znalci zapsaní do seznamu znalců a tlumočníků
 - znalecké ústavy
 - tzv. znalci ad hoc
- znalec či tzv. znalec ad hoc je **osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje určité skutečnosti** (rozhodnutí NS ČR sp. zn. 33 Odo 324/2005)
- **účelem znalecké činnosti** je tak zprostředkování odborného posouzení určitých skutečností osobám, které nemají potřebné odborné znalosti
- **z povahy věci však není úkolem znalce či znaleckého ústavu řešit právní otázky** (výjimka: obor znalecké činnosti právní vztahy k cizině)

- znalec by však měl mít základní znalosti o právní úpravě znalecké činnosti a řízení před orgány veřejné moci, ve kterých podává znalecký posudek
- v řízeních před orgány veřejné moci je znalec osobou **odlišnou** od svědka
- výsledkem znalecké činnosti je znalecký posudek
 - v řízeních před orgány veřejné moci je znalecký posudek **zvláštním samostatným druhem důkazního prostředku**, pro který jsou stanovena určitá pravidla

2. Seznam znalců a tlumočnicků

- seznamy znalců a tlumočnicků **vedou krajské soudy** (§ 7 odst. 2 ZnalZ); ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede Ministerstvo spravedlnosti ČR (§ 7 odst. 3 ZnalZ)
- znalci se do seznamů znalců a tlumočnicků krajských soudů zapisují podle místa trvalého pobytu (§ 7 odst. 2 ZnalZ)
- seznam znalců a tlumočnicků se člení na **oddíl pro zápis znalců** a oddíl pro zápis tlumočnicků (§ 7 odst. 4 ZnalV)
- oddíl pro zápis znalců se člení na **základní obory**, z nichž některé se podle rozsahu člení

na **odvětví** (§ 7 odst. 4 ZnalV); někteří znalci mají dále zapsanu tzv. **specializaci**

- obor zdravotnictví, odvětví zdravotnická odvětví různá, klinická psychologie
- obor školství a kultura, odvětví psychologie

3. Tzv. znalci ad hoc

- osoby nezapsané do seznamu znalců a tlumočnicků, které orgán veřejné moci ustanoví jako znalce pouze pro jím vedené řízení – tj. ad hoc
- znalec ad hoc musí mít k podání znaleckého posudku **potřebné odborné předpoklady** (§ 24 odst. 1 ZnalZ)
- **podmínky** pro ustanovení znalce ad hoc (§ 24 odst. 1 ZnalZ):
 - není-li pro některý obor znalec do seznamu znalců a tlumočnicků zapsán,
 - nemůže-li znalec zapsaný do seznamu znalců a tlumočnicků úkon provést,
 - jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.

VZNIK PRÁVA VYKONÁVAT ZNALECKOU ČINNOST

– fáze vzniku práva vykonávat znaleckou činnost:

- jmenování znalcem
- složení slibu
- zápis do seznamu znalců a tlumočnicků

1. Jmenování znalcem

Procesní otázky

Postup ve správním řízení

– při jmenování znalcem postupují správní orgány ve **správním řízení**

Žádost o jmenování znalcem

- správní řízení o jmenování znalcem je zahájeno dnem, kdy žádost o jmenování znalcem **došla věcně a místně příslušnému** správnímu orgánu (§ 44 odst. 1 SŘ)
- žádost o jmenování znalcem lze učinit písemně, ústně do protokolu nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem (§ 37 odst. 4 SŘ)
- žádost o jmenování znalcem musí obsahovat určité **náležitosti** (§ 37 odst. 2 a § 45 odst. 1 SŘ)
- k žádosti je nezbytné připojit **přílohy prokazující splnění podmínek pro jmenování znalcem** (k přehledu všech relevantních dokumentů viz § 7 odst. 5 instrukce)
- **vzor** žádosti o jmenování znalcem a návrhu na jmenování znalcem (včetně přehledu všech nezbytných příloh) **je uveřejněn na internetových stránkách** Ministerstva spravedlnosti ČR **www.justice.cz**

Věcná a místní příslušnost ke jmenování znalcem

- znalce jmenuje **ministr spravedlnosti nebo předseda krajského** soudu v rozsahu, v němž je k tomu ministrem spravedlnosti pověřen (§ 3 odst. 1 ZnalZ)

Možnosti obrany proti zamítavému rozhodnutí

- proti rozhodnutí o žádosti o jmenování znalcem lze podat **odvolání** (§ 81 odst. 1 SŘ) v případě, že o ní rozhodoval předseda krajského soudu, nebo **rozklad** (§ 152 odst. 1 SŘ) v případě, že o ní rozhodoval ministr spravedlnosti

Podmínky pro jmenování znalcem a výběr osob pro funkci znalce

Podmínky pro jmenování znalcem

- zákon o znalcích a tlumočnících stanoví podmínky pro jmenování **taxativně**
- stanovené podmínky musí být splněny **kumulativně**
- znalcem lze podle zákona o znalcích a tlumočnících jmenovat pouze toho, kdo splní **všech 7 stanovených podmínek** (§ 4 odst. 1 ZnalZ):
 - státní občanství
 - způsobilosti k právním úkonům v plném rozsahu
 - bezúhonnost
 - skutečnost, že žadatel nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočníků pro porušení povinností

- potřebné znalosti a zkušenosti z oboru
 - osobní vlastnosti
 - souhlas se jmenováním
- za splnění obecně formulované podmínky potřebných znalostí a zkušeností správní orgány příslušné ke jmenování znalců přitom považují pouze splnění určitých **specifických odborných podmínek** (některé jsou zveřejněny na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR www.justice.cz)

Výběr osob pro funkci znalce

- ke jmenování znalcem dojde **na základě výběru** mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování (§ 5 odst. 1 ZnalZ)
- správní orgány při výběru z osob, které splňují podmínky pro jmenování, přihlížejí k **potřebnosti** jmenování nových znalců v daném oboru, odvětví a specializaci (§ 2 odst. 4 ZnalV)

2. Složení slibu

- po jmenování jsou znalci povinni složit do rukou správního orgánu, který je jmenoval (tj. ministra spravedlnosti nebo předsedy krajského soudu), **slib** (§ 6 odst. 1 ZnalZ)

3. Zápis do seznamu znalců a tlumočnicků

- po složení slibu se jmenovaní znalci zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků (§ 7 odst. 1 ZnalZ) vedeného krajským soudem, v jehož obvodu mají místo trvalého pobytu (§ 7 odst. 2 ZnalZ)
- až okamžikem zápisu do seznamu znalců a tlumočnicků **vzniká znalcům oprávnění** k výkonu znalecké činnosti (§ 2 odst. 1 ZnalZ)

POZASTAVENÍ PRÁVA VYKONÁVAT ČINNOST ZNALCE

- nový institut
- pozastavení práva vykonávat činnost znalce má z povahy věci pouze **dočasný charakter**

1. Procesní otázky

- při rozhodování o pozastavení práva vykonávat činnost znalce postupují správní orgány ve **správním řízení**
- **věcně příslušnými** správními orgány k rozhodnutí o pozastavení práva vykonávat činnost znalce jsou Ministerstvo spravedlnosti ČR a předseda krajského soudu
- **místní příslušnost** pro rozhodování o pozastavení práva vykonávat činnost znalce bude určena místem výkonu znalecké činnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) SpŘ]

- v závislosti na důvodu pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce se jedná o:
 - **správní řízení z moci úřední**
 - **správní řízení o žádosti**
- **možnosti obrany** proti rozhodnutí o pozastavení práva vykonávat činnost znalce jsou shodné jako v případě rozhodnutí o žádosti o jmenování znalcem; v případě rozhodnutí o pozastavení práva vykonávat činnost znalce z moci úřední však opravné prostředky nemají odkladný účinek – tzn. že takovéto rozhodnutí je předběžně vykonatelné (§ 20 odst. 3 ZnalZ, § 74 odst. 1 SpŘ)
- pozastavení práva vykonávat činnost znalce nastává v okamžiku, kdy se rozhodnutí správního orgánu stane vykonatelným

2. Důvody pro pozastavení práva vykonávat činnost znalce

Pozastavení práva vykonávat činnost znalce z moci úřední

- z moci úřední mohou správní orgány právo vykonávat činnost znalce pozastavit, pokud:
 - bylo proti znalci **zahájeno trestní stíhání** pro úmyslný trestný čin [§ 20 odst. 1 písm. a) ZnalZ]

- bylo **zahájeno řízení o způsobilosti znalce k právním úkonům** [§ 20 odst. 1 písm. b) ZnalZ]
 - má znalec na základě pravomocného rozhodnutí **nastoupit výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody** [§ 20 odst. 1 písm. c) ZnalZ]
- v těchto případech **rozhodují** správní orgány o pozastavení práva vykonávat činnost znalce **na základě správního uvážení**

Pozastavení práva vykonávat činnost znalce na základě žádosti

- správní orgány dále právo vykonávat činnost znalce pozastaví, pokud o to znalec z vážných důvodů sám **požádá** (§ 20 odst. 2 ZnalZ)
- **vážné důvody** zákon o znalcích a tlumočnících ani prováděcí vyhláška nedefinuje
- na základě žádosti je možné právo vykonávat činnost znalce pozastavit **nejdéle na 4 roky** (§ 20 odst. 2 ZnalZ)
- v tomto případě **nerozhodují** správní orgány o pozastavení práva vykonávat činnost znalce **na základě správního uvážení**

3. Postup po pozastavení práva vykonávat činnost znalce

- po dobu pozastavení práva vykonávat činnost znalce **nesmí** znalec vykonávat znaleckou činnost (§ 20 odst. 4 ZnalZ)
- porušením uvedené povinnosti se znalec dopustí přestupku [§ 25a odst. 1 písm. i) ZnalZ]; podrobnosti viz dále
- ačkoliv zákon o znalcích a tlumočnících **povinnost informovat zadavatele znaleckého posudku** (tj. orgán veřejné moci nebo fyzickou či právnickou osobu) o pozastavení práva vykonávat činnost znalce nestanoví, znalec by tuto skutečnost zadavateli oznámit měl; stejně tak by měl orgánu veřejné moci vrátit případně zapůjčené spisy

ZÁNİK PRÁVA VYKONÁVAT ZNALECKOU ČINNOST

- **právní skutečnosti**, se kterými zákon o znalcích a tlumočnících spojuje zánik práva vykonávat znaleckou činnost, je možné rozdělit do **dvou skupin**:
 - **právní skutečnosti nezávislé na vůli správního orgánu a**
 - **rozhodnutí správního orgánu**

1. Právní skutečnosti nezávislé na vůli správního orgánu

- zákon o znalcích a tlumočnících rozlišuje **5 právních skutečností** nezávislých na vůli správního orgánu, v důsledku kterých dochází k zániku práva vykonávat znaleckou činnost

Smrt a prohlášení za mrtvého

- právo vykonávat znaleckou činnost zaniká **smrtí znalce** [§ 20a písm. a) ZnalZ]
- právo vykonávat znaleckou činnost zaniká rovněž **prohlášením znalce za mrtvého**, a to ke dni nabytí právní moci rozhodnutí soudu, kterým byl znalec prohlášen za mrtvého [§ 20a písm. b) ZnalZ]

Ztráta způsobilosti k právním úkonům v plném rozsahu

- právo vykonávat znaleckou činnost dále zaniká **zbavením** znalce způsobilosti k právním úkonům, nebo **omezením** jeho způsobilosti k právním úkonům [§ 20a písm. c) ZnalZ]
- k zániku práva vykonávat znaleckou činnost dochází **dnem právní moci** rozhodnutí soudu, kterým byl znalec způsobilosti k právním úkonům zbaven nebo kterým byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena [§ 20a písm. c) ZnalZ]

Pravomocné odsouzení za trestný čin

- k zániku práva vykonávat znaleckou činnost dále dochází **pravomocným odsouzením** znalce za úmyslný trestný čin nebo nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti

znalce [§ 20a písm. d) ZnalZ]

- ačkoliv to zákon o znalcích a tlumočnících výslovně nestanoví, zánik práva vykonávat znaleckou činnost nastává **dnem nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku**

Žádost znalce o vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočníků

- k zániku práva vykonávat znaleckou činnost dochází také na základě žádosti znalce o vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočníků [§ 20a písm. f) ZnalZ]
- žádost o vyškrtnutí ze seznamu znalců **musí splňovat určité náležitosti**
- k zániku práva vykonávat znaleckou činnost totiž dochází až **uplynutím kalendářního měsíce**, v němž byla písemná žádost o vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočníků doručena správnímu orgánu

2. Rozhodnutí správního orgánu

- rozhodnutí, v důsledku kterých zanikne právo vykonávat znaleckou činnost, lze podle zákona o znalcích a tlumočnících vydat v několika případech; tato rozhodnutí lze rozdělit do dvou skupin:
 - rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost
 - rozhodnutí o přestupku znalce, kterým se ukládá sankce vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočníků

Rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost

Procesní otázky

- při rozhodování o zániku práva vykonávat znaleckou činnost postupují správní orgány **ve správním řízení**
- **věcně příslušnými** správními orgány k rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost jsou Ministerstvo spravedlnosti ČR a předseda krajského soudu (§ 20b ZnalZ)

- **místní příslušnost** pro rozhodování o zániku práva vykonávat znaleckou činnost bude určena místem výkonu znalecké činnosti [§ 11 odst. 1 písm. a) SpŘ]
- v daném případě se jedná o **správní řízení z moci úřední**
- zánik práva vykonávat znaleckou činnost nastává v okamžiku, kdy se rozhodnutí správního orgánu stane vykonatelným
- **možnosti obrany** proti rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost jsou shodné jako v případě rozhodnutí o žádosti o jmenování znalcem

Důvody pro rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost

- ze zákona o znalcích a tlumočnících vyplývají 2 skupiny případů, které mohou být důvodem pro rozhodnutí o zániku práva vykonávat znaleckou činnost:
 1. pokud se **dodatečně zjistí**, že znalec nesplňuje některou z podmínek pro jeho jmenování, anebo jestliže tyto podmínky **odpadly** (§ 20b odst. 1 ZnalZ)
 2. pokud znalec **dlouhodobě nemůže** pro zdravotní nebo jiné závažné důvody řádně

vykonávat svoji činnost a **nemá pozastavené** právo vykonávat činnost znalce, nebo pokud tyto zdravotní nebo jiné závažné **důvody trvají i po ukončení pozastavení** tohoto práva (§ 20b odst. 2 ZnalZ)

Rozhodnutí o přestupku, kterým se ukládá sankce vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočnicků

- zákon o znalcích a tlumočnících nově upravuje skutkové podstaty přestupků znalců a sankce, které lze za jejich spáchání uložit – jednou z těchto sankcí může být vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočnicků

3. Vyškrtnutí ze seznamu znalců a tlumočnicků

- zanikne-li znaleci některým z uvedených způsobů právo vykonávat znaleckou činnost, **vyškrtne se ze seznamu znalců a tlumočnicků** (§ 20c odst. 1 ZnalZ)
- vyškrtnutí znalce ze seznamu znalců a tlumočnicků má však pouze **deklaratorní charakter**

4. Postup po zániku práva vykonávat znaleckou činnost

- zánikem práva vykonávat znaleckou činnost znalec samozřejmě **pozbývá oprávnění k výkonu znalecké činnosti**
- ačkoliv zákon o znalcích a tlumočnících **povinnost informovat zadavatele** znaleckého posudku (tj. orgán veřejné moci nebo fyzickou či právnickou osobu) o zániku práva vykonávat znaleckou činnost nestanoví, znalec by tuto skutečnost zadavateli oznámit měl; stejně tak by měl orgánu veřejné moci vrátit případně zapůjčené spisy

POVINNOSTI ZNALCŮ

- povinnosti pro znalce vyplývají:
 - ze zákona o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhlášky
 - z procesních předpisů upravujících jednotlivá řízení před orgány veřejné moci (zejm. z trestního řádu a občanského soudního řádu)
 - příp. z dalších právních předpisů

1. Povinnosti vyplývající ze zákona o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhlášky

Povinnosti vyplývající ze slibu

- ze složeného slibu pro znalce vyplývají následující povinnosti (§ 6 odst. 2 ZnalZ):
 - povinnost přesně dodržovat právní předpisy (zejm. ZnalZ, ZnalV, procesní předpisy, příp. další právní předpisy)
 - povinnost vykonávat znaleckou činnost nestranně podle nejlepšího vědomí

- povinnost při výkonu znalecké činnosti plně využívat všech znalostí
- povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se znalec dozvěděl při výkonu znalecké činnosti

Povinnost řádného výkonu znalecké činnosti (§ 8 ZnalZ)

- znalci jsou povinni vykonávat znaleckou činnosti řádně
- definici řádného výkonu znalecké činnosti zákon o znalcích a tlumočnících ani prováděcí vyhláška neobsahují

Povinnost včasného výkonu znalecké činnosti (§ 8 ZnalZ)

- znalci jsou povinni vykonávat znaleckou činnost ve stanovené lhůtě
- stanovenou lhůtou se rozumí zejm. lhůta, která byla k podání znaleckého posudku **stanovena orgánem veřejné moci**

Povinnost výkonu znalecké činnosti pouze v zapsaném oboru a odvětví (§ 8 ZnalZ)

- znalci jsou povinni vykonávat znaleckou činnost pouze v oboru a odvětví, pro které byli jmenováni a pro které jsou tak zapsáni v seznamu znalců a tlumočnicků
- tuto povinnost neporuší ten znalec, který vykoná znaleckou činnost v jiném oboru nebo odvětví, než pro které byl jmenován, na základě ustanovení v řízení před orgánem veřejné moci podle § 24 ZnalZ – tj. jako **znalec ad hoc**

Povinnost osobního výkonu znalecké činnosti (§ 10 ZnalZ)

- znalec je povinen vykonávat svou činnost osobně
- v určitých případech je však znalec oprávněn přibrat **konzultanta**; pro tento postup však musí být splněny určité podmínky:
 - vyžaduje to povaha věci
 - konzultant bude posuzovat pouze zvláštní dílčí otázky

Povinnost mlčenlivosti (§ 10a ZnalZ)

- znalci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti
- tuto povinnost mají i po **skončení výkonu** znalecké činnosti
- tato povinnost však **neplatí**, pokud znalec použije informace o daných skutečnostech přiměřeným způsobem pro vědecké nebo vzdělávací účely
- povinnosti mlčenlivosti může znalce **zprostit** orgán veřejné moci, který jej ustanovil, nebo ten, pro nějž znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal – tj. zadavatel znaleckého posudku

Povinnost nestrannosti (§ 11 ZnalZ)

- znalec **nesmí podat znalecký posudek**, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti

Povinnost výkonu znalecké činnosti (§ 12 odst. 1 ZnalZ)

- jestliže byl znalec ustanoven v řízení před orgánem veřejné moci, je povinen znalecký posudek podat
- tuto povinnost **nemá**, (1) pokud je z podání znaleckého posudku vyloučen, (2) pokud může podání znaleckého posudku odepřít nebo (3) pokud mu podání znaleckého posudku nemůže být uloženo

Povinnost podpisu znaleckého posudku a připojení pečeti (§ 13 ZnalZ)

- pokud znalec podává znalecký posudek písemně, je povinen každé jeho vyhotovení podepsat a připojit na něj otisk pečeti

Povinnost vedení znaleckého deníku (§ 15 ZnalZ)

- znalci jsou povinni vést znalecký deník
- deník je možné vést v listinné nebo elektronické podobě

Povinnost účtování znalečného (§ 19 odst. 1 ZnalZ)

- znalci jsou povinni znalečné (tj. odměnu za podání znaleckého posudku a náhradu nákladů) vyúčtovat spolu s podáním znaleckého posudku, a to v souladu s pravidly stanovenými zákonem o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhláškou

Povinnost zdržet se výkonu znalecké činnosti (§ 20 odst. 4 ZnalZ)

- znalci jsou povinni se zdržet výkonu znalecké činnosti po celou dobu pozastavení práva vykonávat činnost znalce

ODPOVĚDNOST ZNALCŮ

- pokud znalec poruší svou právní povinnost, vzniká mu odpovědnost za protiprávní jednání
- může se jednat o následující **druhy** odpovědnosti:
 - soukromoprávní odpovědnost – tj. odpovědnost za škodu
 - trestněprávní odpovědnost – tj. odpovědnost z trestný čin
 - správněprávní odpovědnost – tj. odpovědnost za přestupek

1. Odpovědnost za škodu

- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 883/2006

2. Odpovědnost za trestný čin

- zejm. trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku (§ 346 TZ)

3. Odpovědnost za přestupek

Definice přestupku podle zákona o znalcích a tlumočnících

- přestupkem podle zákona o znalcích a tlumočnících je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je **za přestupek výslovně označeno v zákoně o znalcích a tlumočnících**, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin (§ 2 odst. 1 PřesZ)

Protiprávnost

- přestupkem může být pouze **protiprávní jednání – tj. jednání, kterým znalec poruší některou z povinností stanovených zákonem o znalcích a tlumočnících**

Časová působnost zákona o znalcích a tlumočnících

- jako přestupek mohou být posouzeny pouze skutky, kterých se znalci dopustili ode dne 1. 1. 2012

Skutkové podstaty přestupků

- zákon o znalcích a tlumočnících upravuje celkem 9 skutkových podstat přestupků znalců
- každou skutkovou podstatu přestupku (tedy i **přestupku podle zákona o znalcích a tlumočnících**) lze charakterizovat čtyřmi skupinami znaků: **subjekt, subjektivní stránka, objekt a objektivní stránka**

Subjekt přestupku

- přestupku se může dopustit **pouze fyzická osoba**
- přestupků vymezených v § 25a odst. 1 ZnalZ se může dopustit pouze fyzická osoba, která **je** v době jejich spáchání **v postavení znalce**

Subjektivní stránka přestupku

- za přešupek podle zákona o znalcích a tlumočnících pachatel **odpovídá na základě zavinění** (§ 2 odst. 1 PřesZ)

- **formy zavinění:**
 - **úmysl – přímý úmysl** [§ 4 odst. 2 písm. a) PřesZ] x **nepřímý úmysl** [§ 4 odst. 2 písm. b) PřesZ]
 - **nedbalost - vědomá nedbalost** [§ 4 odst. 1 písm. a) PřesZ] x **nevědomá nedbalost** [§ 4 odst. 1 písm. b) PřesZ]

- vzhledem k tomu, že zákon o znalcích a tlumočnících výslovně nestanoví, že je třeba úmyslné zavinění, postačí k odpovědnosti za přestupky podle zákona o znalcích a tlumočnících **zavinění z nedbalosti** (§ 3 PřesZ)

Objekt přestupku

- objektem přestupku podle zákona o znalcích a tlumočnících jsou **zájmy chráněné tímto zákonem**, které jsou jednáním pachatele porušeny nebo ohroženy

Objektivní stránka přestupku

- objektivní stránku přestupku vymezuje **jednání** pachatele, **následek** tohoto jednání a **příčinný vztah** mezi nimi

- **přestupku se tedy dopustí ten znalec, který**
 - nevykoná znaleckou činnost řádně nebo ve stanovené lhůtě nebo který vykoná znaleckou činnost v jiném oboru než, ve kterém byl jmenován
 - nevykoná znaleckou činnost osobně
 - poruší povinnost zachovávat mlčenlivost nebo o této povinnosti nepoučí další osoby, které se podílely na znalecké činnosti
 - podá znalecký posudek ve věci, z níž byl jako znalec vyloučen
 - bez vážných důvodů odmítne orgánu veřejné moci podat znalecký posudek
 - opakovaně nepodepíše nebo nepřipojí otisk pečeti na písemný znalecký posudek
 - nevede znalecký deník nebo ho nevede řádně
 - nesprávně vyúčtuje odměnu za podání znaleckého posudku
 - vykoná činnost znalce v době pozastavení práva vykonávat tuto činnost

Ukládání sankcí

- podle zákona o znalcích a tlumočnících lze za přestupky, které upravuje, uložit **dva druhy sankcí**:
 - **pokutu** (do 50 000 Kč nebo do 100 000 Kč)
 - **vyškrtnutí** ze seznamu znalců a tlumočníků

- při stanovení druhu a výměry sankce za přešupek se přihlédne k **závažnosti přešupku** (§ 12 odst. 1 PřesZ) a ke skutečnosti, zda znalci byla v minulosti uložena **výstraha** podle § 25d ZnalZ

Zánik odpovědnosti za přešupek

- odpovědnost za přešupek zaniká, jestliže správní orgán o něm **nezahájil řízení do 1 roku** ode dne, kdy se o něm dozvěděl (v této lhůtě musí být řízení zahájeno; není podstatné zda bude také pravomocně skončeno či nikoliv), **nejpozději však zaniká uplynutím 3 let** ode dne, kdy byl spáchán (v této lhůtě musí být řízení pravomocně skončeno) - § 25c odst. 2 ZnalZ

4. Řízení o přešupcích

- při projednávání přešupků znalců se postupuje podle zákona o přešupcích a subsidiárně podle správního řádu (§ 51 PřesZ)
- **věcně příslušnými** správními orgány k projednávání přešupků znalců jsou Ministerstvo spravedlnosti ČR a předseda krajského soudu (§ 25c ZnalZ)

- **místně příslušným** správním orgánem k projednání přestupku je správní orgán, v jehož územním obvodu byl přestupek spáchán (§ 55 odst. 1 PresZ)

- přestupky znalců mohou být projednávány ve 3 formách přestupkového řízení, kterými jsou:
 - standardní přestupkové řízení
 - zkrácené formy řízení – tj. blokové řízení a příkazní řízení

PRÁVA ZNALCE

Právo k výkonu znalecké činnosti

- znalci mají předně vlastní právo vykonávat znaleckou činnost (§ 2 odst. 1 ZnalZ)

Právo na konzultace

- jestliže to vyžaduje povaha věci, je znalec oprávněn přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek (§ 10 odst. 2 ZnalZ)
- k podrobnostem viz předchozí přednáška

Právo na použití přístrojů, jiných zařízení nebo materiálů

- je-li toho k podání znaleckého posudku třeba, je znalec oprávněn používat **přístrojů, jiných zařízení a materiálů** subjektu, u kterého pracuje (§ 14 odst. 1 ZnalZ) – tzn. tento subjekt je **povinen** použití přístrojů, jiných zařízení a materiálů znalci v takovém případě umožnit

- ve výjimečných případech, jestliže to je k podání znaleckého posudku nezbytné, je i jiný subjekt (u kterého není znalec zaměstnán), který má potřebné přístroje, jiná zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití (§ 14 odst. 1 ZnalZ)
- uvedenou povinnost však nemá subjekt, jehož zařízení plní **zvláštní úkoly ve veřejném zájmu** (§ 14 odst. 1 ZnalZ)
- uvedený subjekt má vůči znalci **nárok na náhradu nákladů**, které mu použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly (§ 14 odst. 2 ZnalZ)

Právo na odměnu a náhradu nákladů

- znalec má za podání znaleckého posudku právo na odměnu a za určitých podmínek právo na náhradu nákladů (§ 17 až 19 ZnalZ)

ODMĚŇOVÁNÍ ZNALECKÉ ČINNOSTI A NÁHRADA NÁKLADŮ ZA PODÁNÍ ZNALECKÉHO POSUDKU

- pravidla pro určení odměny a náhrady nákladů za podání znaleckého posudku se odvíjí od skutečnosti, zda se jedná o:
 - tzv. soukromý znalecký posudek nebo
 - znalecký posudek podaný na základě ustanovení orgánem veřejné moci v řízení

1. Odměna a náhrada nákladů v případě tzv. soukromých znaleckých posudků

- pokud jde o znalecké posudky podané na základě smlouvy s fyzickou nebo právnickou osobou, **řídí se odměna smlouvou mezi těmito subjekty** – tj. znalcem a osobou, která znalecký posudek objednala (§ 17 odst. 4 ZnalZ)

- takto určená odměna se zvyšuje o částku odpovídající DPH, kterou je znalec povinen odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (§ 17 odst. 5 ZnalZ)
- pokud není ve smlouvě mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek zadala, dohodnuto jinak, **je v odměně zahrnuta i náhrada nákladů** (§ 18 odst. 4 ZnalZ)

2. Odměna a náhrada nákladů v případě ustanovení znalce orgánem veřejné moci

- právní úprava odměňování a náhrady nákladů znalecké činnosti není dokonalá; např. v některých případech není zřejmé, zda má být určitý úkon účtován jako odměna či náhrada nákladů

Odměna za podání znaleckého posudku

- pokud je znalecký posudek znalcem podán v řízení před orgánem veřejné moci na základě jeho ustanovení, postupuje se při stanovení odměny podle zákona o znalcích a tlumočnících

a prováděcí vyhlášky

Kritéria pro určení odměny za podání znaleckého posudku

- odměna se stanoví na základě určitých kritérií:
 - podle **množství účelně vynaložené práce** (§ 17 odst. 3 ZnalZ)
 - podle **náročnosti znaleckého posudku** a podle **míry odborných znalostí**, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, a to v rozmezí 100 až 350 Kč za jednu hodinu práce (§ 16 ZnalV)
- odměna určená podle výše uvedených kritérií, příp. v určitých případech zvýšená či snižená (viz dále), se rovněž zvyšuje o částku odpovídající DPH, kterou je znalec povinen odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (§ 17 odst. 5 ZnalZ)

Zvýšení odměny za podání znaleckého posudku

- je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, může být ve zvlášť odůvodněných případech odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o **20 %** (§ 20 odst. 1 ZnalV)

- jde-li o znalecký posudek, kterým je přezkoumáván znalecký posudek jiného znalce, může být odměna zvýšena až o **10 %** (§ 20 odst. 2 ZnalV)
- je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci, může být odměna zvýšena až o **50 %** (§ ZnalV)
- výše uvedené odměny lze slučovat (§ 20 odst. 4 ZnalV) – tzn. odměna může být zvýšena celkově až o **80 %**

Snížení odměny za znalecký posudek

- u často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečností (zejm. v provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení, popř. laboratorního postupu) se snižují hranice stanovených sazeb o **20 %** (§ 21 ZnalV)
- snížení odměny v tomto případě **nezávisí na uvážení orgánu**, který o její výši rozhoduje – tj. dojde-li k závěru, že se jedná o zákonem předvídanou situaci, stanovené sazby snížit musí

Mimořádné snížení nebo odepření odměny

- odměna se může **přiměřeně krátit**, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě (§ 17 odst. 3 ZnalZ)
- obdobné pravidlo stanoví prováděcí vyhláška: orgán veřejné moci je oprávněn **stanovit odměnu v rámci sazby snížené až na polovinu**, jestliže znalec provedl úkon opožděně nebo nekvalitně (§ 27 odst. 1 ZnalV)
- jde-li o zvlášť závažný případ nekvalitního provedení úkonu (tj. nikoliv v případě opožděně provedeného úkonu), může orgán veřejné moci **odměnu odepřít** (§ 27 odst. 2 ZnalV)

Náhrada nákladů vynaložených v souvislosti s podáním znaleckého posudku

- pokud je znalecký posudek znalcem podán v řízení před orgánem veřejné moci na základě jeho ustanovení, postupuje se při stanovení náhrady nákladů podle zákona o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhlášky

- znalec má v takovém případě právo na náhradu nákladů, které **účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem** (§ 18 odst. 1 ZnalZ); těmito náklady jsou zejm. (§ 18 odst. 2 ZnalZ):
 - cestovní výdaje
 - náhrada ušlého výdělku při předvolání k orgánu veřejné moci
 - náklady uhrazené znalcem jinému subjektu za použití přístrojů, jiných zařízení nebo materiálů podle § 14 ZnalZ
 - věcné náklady
 - náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce
 - náklady spojené s přibráním konzultanta (nárok na náhradu těchto nákladů má znalec jen tehdy, jestliže orgán veřejné moci, který znalce ustanovil, s přibráním konzultanta vyslovil souhlas)

- prováděcí vyhláška člení náklady do **3 skupin**:
 - **cestovní výdaje** [§ 28 odst. 1 písm. a) ZnalV]
 - **hotové výdaje** [§ 28 odst. 1 písm. a) ZnalV]
 - **náhrada mzdy** [§ 28 odst. 1 písm. b) ZnalV]

- znalec má nárok na poskytnutí **zálohy** na úhradu uvedených nákladů (§ 28 odst. 2 ZnalV)

- znalec rovněž nemá právo na náhradu tzv. režijních nákladů

- usnesení Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 356/06

Vyúčtování odměny a náhrady nákladů

- znalec je **povinen odměnu a náhradu nákladů vyúčtovat** zároveň s podáním znaleckého posudku (§ 19 odst. 1 ZnalZ)
- vyúčtováním odměny a náhrady nákladů předloženým znalcem však není orgán veřejné moci, který rozhoduje o výši znalečného, **vázán**
- vyúčtování se podává:
 - **ústně do protokolu** – v případě, že znalecký posudek je podáván ústně do protokolu
 - **písemně** – v případě písemného znaleckého posudku; v tomto případě písemné vyúčtování není součástí posudku, nýbrž by mělo být na samostatném listě
- **náležitosti vyúčtování** zákon o znalcích a tlumočnících ani prováděcí vyhláška nestanoví

Rozhodování o odměně a náhradě nákladů

Obecná úprava

- obecnou úpravu obsahuje zákon o znalcích a tlumočnících (§ 19 odst. 1) a prováděcí vyhláška (§ 25); jednotlivé procesní předpisy (např. trestní řád, občanský soudní řád) mohou obsahovat úpravu zvláštní; v takovém případě se postupuje podle zvláštní úpravy a obecná úprava v zákoně o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhlášce se použije **subsidiárně**
- o odměně a náhradě nákladů **rozhoduje** orgán veřejné moci, který znalce ustanovil k podání znaleckého posudku, a to v rámci řízení, v němž byl znalec ustanoven a znalecký úkon proveden (§ 19 odst. 1 ZnalZ, § 25 odst. 1 ZnalV)
- při rozhodování o výši odměny bere orgán veřejné moci v úvahu určitá **kritéria** (§ 25 odst. 2 ZnalV)
- rozhodnout o odměně a náhradě nákladů je orgán veřejné moci povinen **bez zbytečného odkladu, nejpozději do 2 měsíců** od podání znaleckého posudku (§ 19 odst. 1 ZnalZ)
- odměnu a náhradu nákladů je třeba uhradit bez **zbytečného odkladu** po jejich přiznání, **nejpozději do 30 dnů** (§ 19 odst. 1 ZnalZ)

Trestní řízení soudní

- výši znalečného určí ten orgán činný v trestním řízení, který znalce přibral (tj. policejní orgán nebo státní zástupce), a v řízení před soudem předseda senátu **bez zbytečného odkladu, nejpozději do 2 měsíců** od vyúčtování znalečného (§ 111 odst. 2 TŘ)
- znalečné je třeba uhradit **bez zbytečného odkladu** po jeho přiznání, **nejpozději do 30 dnů** (§ 111 odst. 3 TŘ)

Občanské soudní řízení

- náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3367/12
- vzhledem k tomu, že občanský soudní řád neobsahuje zvláštní úpravu lhůt pro rozhodnutí o znalečném a jeho uhrazení, postupuje se v občanském soudním řízení podle obecné úpravy v zákoně o znalcích a tlumočnících (viz výše)

ZNALECKÝ POSUDEK

1. Úkony znalecké činnosti

- zákon o znalcích a tlumočnících ani prováděcí vyhláška neobsahují definici znalecké činnosti, přehledný výčet jednotlivých úkonů znalecké činnosti nebo jejich vymezení
- v některých svých ustanovení se však zákon o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhláška zmiňují o následujících **úkonech znalecké činnosti**:
 - znalecký posudek
 - osobní stvrzení písemně podaného znaleckého posudku (při ústním jednání např. před soudem)
 - doplnění písemně podaného znaleckého posudku (např. v případě, kdy znalec nezodpoví všechny položené otázky, nebo na základě znaleckého posudku vyvstanou otázky další)
 - bližší vysvětlení písemně podaného znaleckého posudku (vysvětlení některých sporných či nejasných částí písemně podaného znaleckého posudku při ústním jednání např. před soudem)

- odborné vyjádření ve smyslu § 105 odst. 1 trestního řádu a § 127 odst. 1 občanského soudního řádu **není úkonem znalecké činnosti** a při jejich podávání se nepostupuje podle zákona o znalcích a tlumočnících

Vymezení a účel znaleckého posudku

- znalecký posudek je úkon, prostřednictvím kterého sděluje znalec subjektivní výsledek posouzení určitých skutečností určených soudem nebo jiným orgánem veřejné moci z hlediska svých odborných znalostí
- **účelem znaleckého posudku** je tedy zprostředkovat odborné posouzení určité skutečnosti soudu či jinému orgánu veřejné moci, resp. úředním osobám, které nemají potřebné odborné znalosti

2. Struktura a obsah znaleckého posudku

Formální náležitosti a struktura znaleckého posudku

- požadavky na některé formální náležitosti a strukturu znaleckého posudku vyplývá ze zákona o znalcích a tlumočnících, prováděcí vyhlášky, příp. procesních předpisů (např. trestního řádu,

občanského soudního řádu)

– **struktura znaleckého posudku:**

- **nález** – popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, a souhrn skutečností, k nimž znalec při úkonu přihlížel (§ 13 odst. 2 ZnalV); tj. souhrn veškerých zjištění, k nimž znalec dospěl; všechny podklady, které znalec použil, by měly být ve znaleckém posudku uvedeny, příp. přiloženy; rovněž by mělo být zcela zřejmé, na základě jakého konkrétního podkladu byla učiněna jednotlivá zjištění
- **posudek** – výčet otázek, na které má znalec odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (§ 13 odst. 2 ZnalV); tj. hodnocení učiněných zjištění a vyvozování závěrů
- **znalecká doložka** – označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat znalecké posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku; znalecká doložka se připojí na poslední stranu písemného znaleckého posudku (§ 13 odst. 4 ZnalV); při ústním posudku podaném do protokolu se údaje, které jsou obsahem znalecké doložky, uvedou taktéž ústně do protokolu (§ 13 odst. 6 ZnalV)

– další **formální náležitosti písemného znaleckého posudku** (z právních předpisů vyplývají jen některé):

- **konkrétní účel znaleckého posudku** – je třeba jej uvést, aby bylo zřejmé, že znalecký posudek je podáván v řízení před orgánem veřejné moci nebo v souvislosti s právním úkonem fyzické nebo právnické osoby (např. přesné označení daného právního úkonu)

- **údaje sloužící k identifikaci řízení**, ve kterém je znalecký posudek podáván (např. označení orgánu veřejné moci, který řízení vede, a spisová značka řízení), nebo údaje sloužící k identifikaci fyzické nebo právnické osoby, pro kterou je znalecký posudek podáván
- **údaje sloužící k identifikaci znalce** (např. jméno, identifikační číslo osoby)
- **datum znaleckého posudku**,
- **podpis znalce a otisk pečeti** (§ 13 ZnalZ)
- **doložka znalce**, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku (§ 110 TŘ, § 127a OSŘ) – obligatorní náležitost v případě, kdy má být znalecký posudek předložen v řízení před orgánem veřejné moci stranou nebo účastníkem řízení (pokud by tato doložka chyběla, znalecký posudek by neměl povahu znaleckého posudku, ale pouze listinného důkazu)
- písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně znaleckého posudku a přetištěna znaleckou pečeti (§ 13 odst. 3 ZnalV)

Obsahová (věcná) stránka znaleckého posudku

- k obsahové (věcné) stránce znaleckého posudku právní předpisy nic bližšího nestanoví, znalecký posudek by však při dodržení formálních náležitostí znaleckého posudku (viz výše) měl i po obsahové stránce respektovat určité požadavky

- nejdůležitějším požadavkem je **transparentnost a přezkoumatelnost znaleckého posudku** – tzn. jeho srozumitelnosti pro odborníky v příslušném oboru, ale i pro osoby, které odbornými znalostmi v příslušném oboru nedisponují (tj. soudce, úřední osoby, advokáty, účastníky řízení apod.); dodržení tohoto požadavku je nezbytné k naplnění účelu znaleckého posudku
- s uvedeným požadavkem souvisí požadavek, aby znalecký posudek byl náležitě odůvodněn, měl správnou logickou strukturu, byl jasný, přehledný a byl vhodně doplněn dokumentačními pomůckami (např. grafy)

3. Podání znaleckého posudku

Ustanovení znalce k podání znaleckého posudku v řízení před orgánem veřejné moci

- orgán veřejné moci při ustanovení znalce k podání znaleckého posudku postupuje podle příslušného procesního předpisu; znalce ustanovuje určitým formálním úkonem – např. usnesením či opatřením

Úkol znalce

- v opatření orgán veřejné moci vymezí úkol znalce, podle okolností případu též formou otázek tak, aby se znalec zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba jeho odborných znalostí (§ 13 odst. 1 ZnalV)

Lhůta k podání znaleckého posudku

- při vyžádání znaleckého úkonu orgán veřejné moci uloží znalci lhůtu, ve které má být úkon proveden (§ 12 odst. 1 ZnalV)
- před stanovením lhůty je podle okolností nutno se znalcem projednat, zda může v zamýšlené lhůtě úkon provést (§ 12 odst. 1 ZnalV)
- v naléhavých případech může orgán veřejné moci žádat **spěšné provedení znaleckého úkonu**; v tomto případě se uvede v opatření, kterým je znalec ustanoven, výslovně, že je žádáno spěšné provedení úkonu, a stanoví se lhůta k jeho provedení (§ 12 odst. 2 ZnalV)

Příprava znaleckého posudku

- zákon o znalcích a tlumočnících ani prováděcí vyhláška pravidla vztahující se k přípravě znaleckého posudku (např. blíže upravující spolupráci orgánu veřejné moci se znalcem či zajišťující spolupráci účastníků řízení) neobsahují; některá pravidla však lze nalézt např. v trestním řádu a občanském soudním řádu

- **trestní řízení** (§ 107 odst. 1 TR):
 - je-li toho k podání posudku třeba, dovolí se znalci nahlédnout do spisů nebo se mu spisy zapůjčí
 - znalci může být též dovoleno, aby byl přítomen při výslechu obviněného a svědků a aby jim kladl otázky vztahující se na předmět znaleckého vyšetřování
 - v odůvodněných případech se znalci umožní, aby se zúčastnil provedení i jiného úkonu trestního řízení, pokud takový úkon má význam pro vypracování znaleckého posudku
 - znalec může též navrhnout, aby byly jinými důkazy napřed objasněny okolnosti potřebné k podání posudku

- **občanské soudní řízení**
 - účastníkovi, popřípadě i někomu jinému, může předseda senátu uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se

lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba (§ 127 odst. 3 OSŘ)

Podání znaleckého posudku

Formy podání znaleckého posudku

- znalecký posudek lze podat ve 2 formách:
 - **písemně**
 - **ústně do protokolu**

Okamžik podání znaleckého posudku

- okamžik podání znaleckého posudku závisí na formě, ve které byl podán:
 - v případě písemně podaného znaleckého posudku je znalecký posudek podán okamžikem doručení stejnopisu orgánu veřejné moci nebo fyzické či právnické osoby
 - v případě ústně podaného znaleckého posudku do protokolu je znalecký posudek podán okamžikem výslechu znalce při ústním jednání

Podání společného znaleckého posudku více znalci

- občanské soudní řízení
 - je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek (§ 127 odst. 1 OSŘ)
- trestní řízení
 - bylo-li přibráno více znalců, kteří dospěli po vzájemné poradě k souhlasným závěrům, podá za všechny posudek ten z nich, jehož sami k tomu určili; různí-li se závěry znalců, je třeba vyslechnout každého zvlášť (§ 108 odst. 2 TR)

Výslech znalce

- výslech znalce přichází v úvahu v následujících situacích:
 - má-li být znalecký posudek podán ústně do protokolu
 - byl-li znalecký posudek podán písemně, avšak je třeba ho osobně stvrdit nebo blíže vysvětlit jeho obsah
- v občanském soudním řízení není v případě písemně podaného znaleckého posudku výslech znalce obligatorní – místo výslechu znalce se může soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce (§ 127 odst. 1 OSŘ)

- pokud jde o trestní řízení, záleží na jeho stádiu:
 - v přípravném řízení není výslech znalce obligatorní - v přípravném řízení lze od výslechu znalce upustit, nemá-li policejní orgán ani státní zástupce o spolehlivosti a úplnosti písemně podaného znaleckého posudku pochybnosti (§ 108 odst. 3 TŘ)
 - v řízení před soudem je výslech znalce obligatorní – v takovém případě stačí, aby se znalec na písemně podaný znalecký posudek odvolal a stvrdil jej (§ 108 odst. 1 TŘ)
- při výslechu znalce se postupuje podle příslušných procesních předpisů

Vady znaleckého posudku

- o vadách znaleckého posudku hovoříme tehdy, pokud při podání znaleckého posudku nebyly dodrženy příslušné právní předpisy (zejm. zákon o znalcích a tlumočnících, prováděcí vyhláška a procesní předpisy), pokud nebyla dodržena struktura znaleckého posudku nebo písemný znalecký posudek neobsahoval všechny formální náležitosti či nebyl transparentní a přezkoumatelný (viz výše)

- vady znaleckého posudku můžete rozdělit do 2 skupin:
 - **vady nezhojitelné (neodstranitelné)** – např. pokud by znalecký posudek podala osoba, která k tomu není oprávněna; v případě těchto vad se nejedná vůbec o znalecký posudek ve smyslu zákona o znalcích a tlumočnících
 - **vady zhojitelné (odstranitelné)** – např. absence některé z formálních náležitostí znaleckého posudku či nedostatečná transparentnost; pokud by se jednalo o vady natolik zásadní a nedošlo by k jejich odstranění, rovněž by vůbec nebylo možné hovořit o znaleckém posudku ve smyslu zákona o znalcích a tlumočnících

- podáním vadného znaleckého posudku se může znalec dopustit přestupku podle zákona o znalcích a tlumočnících (viz předchozí přednáška)

- pro případ výskytu odstranitelných vad ve znaleckém posudku podaném v řízení před orgány veřejné moci obsahují právní předpisy určité **nástroje k řešení**:
 - znalec je povinen písemný znalecký posudek na požádání orgánu veřejné moci doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit (§ 13 odst. 5 ZnalV)
 - je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení; kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem (§ 127 odst. 2 OSŘ)
 - je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutné požádat znalce o vysvětlení; kdyby to nevedlo k výsledku, přibere se znalec jiný (§ 109 TŘ)

4. Hodnocení znaleckého posudku

Zásada volného hodnocení důkazů

- znalecký posudek nemá v soudním řízení oproti jiným důkazním prostředkům žádné zvláštní postavení (např. větší důkazní sílu)
- rovněž pro něj platí zásada volného hodnocení důkazů, např.:
 - § 2 odst. 6 trestního řádu: „*Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.*“
 - § 132 občanského soudního řádu: „*Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.*“

Kritéria hodnocení znaleckého posudku

- znalecký posudek se hodnotí z hlediska určitých kritérií

Právní přípustnost znaleckého posudku jakožto důkazu

- tj. zda byla dodržena pravidla provádění znaleckého posudku jakožto důkazu předepsaná příslušnými právními předpisy, např. zda:
 - osoba, která podala znalecký posudek, má oprávnění k výkonu znalecké činnosti a zda byla v daném řízení řádně ustanovena
 - zda nebyl znalec v konkrétní věci z podání znaleckého posudku vyloučen
 - zda má znalecký posudek všechny formální náležitosti apod.

Důkazní význam znaleckého posudku

- důkazním významem znaleckého posudku se rozumí skutečnost, zda a do jaké míry znalecký posudek přispívá ke zjištění skutkového stavu v dané věci

Věrohodnost znaleckého posudku

- věrohodností znaleckého posudku se rozumí skutečnost, zda a do jaké míry je znalecký posudek způsobilý poskytnout pravdivý výsledek poznání (tj. takový, který je v souladu s realitou) určité skutečnosti

- věrohodnost znaleckého posudku se taktéž posuzuje podle určitých kritérií:
 - **způsobilost znalce poskytovat věrohodné znalecké posudky** – způsobilost znalce poskytovat věrohodné znalecké posudky se předpokládá, neboť by měla být ověřena v procesu jmenování určité osoby znalcem; tzn. měla by být zkoumání v těch případech, kdy se objeví určité okolnosti, které ji zpochybňují (např. bezprostředně po podání znaleckého posudku bylo správním orgánem pravomocně rozhodnuto o zániku práva znalce vykonávat znaleckou činnost z důvodu odpadnutí podmínek pro jmenování)
 - **úplnost a bezvadnost podkladových materiálů**
 - **odborná odůvodněnost a odborná správnost znaleckého posudku** – tj. zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda odůvodnění závěrů znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž bylo třeba se vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů, a dále zda znalecký posudek je odborně (věcně) správný; v této souvislosti má velký význam transparentnost znaleckého posudku

Odborná (věcná) správnost znaleckého posudku

- na otázku hodnocení odborné (věcné) správnosti znaleckého posudku (znaleckého zkoumání) existují v judikatuře soudů a odborné literatuře 2 názory:
 - na odbornou (věcnou) správnost znaleckého posudku se zásada volného hodnocení důkazů nevztahuje – tj. soud není oprávněn hodnotit (přezkoumávat) odbornou (věcnou) správnost

znaleckého posudku (civilní judikatura - např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 329/2010, 22 Cdo 1561/2010; dřívější judikát Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 483/01)

- na odbornou (věcnou) správnost znaleckého posudku se zásada volného hodnocení vztahuje – tj. soud je oprávněn a povinen hodnotit (přezkoumávat) odbornou (věcnou) správnost znaleckého posudku, neboť ten není nadán presumpcí správnosti (pozdější judikatura Ústavního soudu – např. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 299/06)
- hodnocení odborné (věcné) správnosti znaleckého zkoumání a posudku v sobě zahrnuje:
- hodnocení teoretických východisek, o které znalec opírá svůj závěr
 - hodnocení empirického základu posudku
 - hodnocení použitých odborných metod a postupu
 - hodnocení, zda teoretická východiska dopadají na daný empirický základ

ZNALECKÉ ÚSTAVY

1. Vymezení znaleckých ústavů

- znalecké ústavy jsou právnické osoby na jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů (§ 21 odst. 1 ZnalZ)

2. Seznam znaleckých ústavů

- seznam znaleckých ústavů vede Ministerstvo spravedlnosti ČR (§ 21 odst. 2 ZnalZ)
- seznam znaleckých ústavů se člení na **2 oddíly** (§ 21 odst. 3 ZnalZ):
 - do **druhého** oddílu seznamu znaleckých ústavů se zapisují **(1)** vysoké školy nebo jejich součásti a **(2)** veřejné výzkumné instituce, případně **(3)** jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky vykonávající vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru
 - do **prvního** oddílu se zapisují ostatní znalecké ústavy

3. Zápis do seznamu znaleckých ústavů

- o zápisu do seznamu znaleckých ústavů rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti ČR (§ 21 odst. 2 ZnalZ), a to ve správním řízení podle části druhé a třetí správního řádu

4. Podmínky pro zápis do seznamu znaleckých ústavů

- do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů lze zapsat žadatele, pokud:
 - alespoň tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci v pracovním poměru, kteří pro něj vykonávají znaleckou činnost, jsou znalci zapsanými pro požadované obory a nevykonávají znaleckou činnost v daném oboru v jiném znaleckém ústavu zapsaném v prvním oddílu; postačí však, pokud dvě z těchto osob jsou znalci zapsanými pro příbuzný obor, a
 - má odpovídající materiální a personální vybavení pro výkon znalecké činnosti
- podmínky pro zápis do druhé oddílu seznamu znaleckých ústavů
 - **vysoké školy nebo jejich součásti** – akreditovaný doktorský studijní program v příslušném nebo příbuzném oboru
 - **veřejné výzkumné instituce** – další podmínky stanoveny nejsou
 - **jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky** vykonávající v příslušném oboru vědeckovýzkumnou činnost – další podmínky stanoveny nejsou

3. Výkon znalecké činnosti znaleckými ústavy

- vlastní znaleckou činnost za znalecké ústavy vykonávají **fyzické osoby**; pokud jde o jejich **kvalifikaci**, zákon o znalcích a tlumočnících toto řeší pouze v určitém ohledu
- zákon o znalcích a tlumočnících dále k této otázce pouze stanoví, že znalecký ústav podá posudek písemně a dále v něm uvede, kdo posudek připravoval a kdo může, jestliže to je podle procesních předpisů třeba, před orgánem veřejné moci osobně stvrdit správnost posudku podaného ústavem a podat žadaná vysvětlení (§ 22 odst. 3 ZnalZ)
- **přiměřeně použití ostatních ustanovení** (§ 22 odst. 3 ZnalZ)

4. Odpovědnost znaleckých ústavů

- za včasné a řádné provedení posudku **odpovídá znalecký ústav** (§ 22 odst. 2 ZnalZ)
- může se jednat o následující **druhy** odpovědnosti (stejně jako v případě znalců):
 - soukromoprávní odpovědnost – tj. odpovědnost za škodu
 - trestněprávní odpovědnost – tj. odpovědnost z trestný čin
 - správněprávní odpovědnost – tj. odpovědnost za přestupek

- správněprávní odpovědnost znaleckých ústavů:
 - zákon o znalcích a tlumočnících upravuje **skutkové podstaty správních deliktů znaleckých ústavů** (jsou obdobné jako skutkové podstaty přestupků znalců)
 - při projednávání správních deliktů znaleckých ústavů se postupuje pouze podle správního řádu, nikoliv podle zákona o přestupcích
 - za správních delikt lze uložit pouze sankce upravené zákonem o znalcích a tlumočnících – **pokutu** (do 100 000 Kč nebo do 200 000 Kč) nebo **vyškrtnutí ze seznamu znaleckých ústavů**

POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA

- *Dörfl, L.* Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- *Jemelka, L., Vetešník, P.* Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
- *Jemelka, L., Pondělíčková, K., Bohadlo, D.* Správní řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
- *Křístek, L.* Kdo může za nekvalitní znalecké posudky – názor znalce. Kriminalistika – 3/2011. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2011.
- *Křístek, L.* Znalectví. Wolters Kluwer ČR, Praha, 2013.
- *Mikš, L.* Nejčastější nedostatky a vady znaleckých posudků. Soudní inženýrství – 3/2006. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s. r. o., 2006.
- *Musil, J.* Hodnocení znaleckého posudku. Kriminalistika – 3/2010. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010.
- **Ševčík, P., Ullrich, L. Znalecké právo, Praha: C. H. Beck (v přípravě).**
- *Ullrich, L.* Zánik práva vykonávat znaleckou nebo tlumočnickou činnost. Právní rozhledy – 19/2012. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 657 – 667.

Děkuji za pozornost.

Mgr. Ladislav Ullrich